Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 187. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 4-го ВЕРЕСНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 4, 1953. No. 187. XOL. LXI.

ДОЛЛЕС ПЕРЕСТЕРІГАЄ ЧЕРВОНИХ АГРЕСОРІВ

МАНДЖУРІЯ ПЕРЕСТАЛА Б БУТИ СХОРОНИЩЕМ ДЛЯ ЧЕРВОНИХ НА ВИПАДОК ПОРУШЕННЯ НИМИ ПЕРЕМИР'Я В КОРЕЇ; АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕҐІОН ПІДТРИМУЄ ПРОПОЗИЦІЮ ВИКОРИСТАННЯ „КОЖНОЇ ЗБРОЇ" І ДОМАГАЄТЬСЯ ЗМІНИ ЧАРТЕРУ ОН; ДОЛЛЕС ПРИГАДУЄ ПРИМУСОВУ РЕПАТРІЯЦІЮ В ЕВРОПІ

Сейнт Луїс. — Державний секретар Джан Фостер Доллес, промовляючи вчора на річній конвенції Американського Леґіону, перестерігав комуністів, що коли б вони порушили перемир'я в Кореї, тоді війна вже не зупинилася б над річкою Ялу й Манджурія перестала б бути для них „недоторкальним сховищем." Доллес, крім того, перестерігав червоний Китай, — що його безпосередня інтервенція у війні в Індо-Китаї „не могла б обійтися без важких наслідків, які могли б не обмежитись до самого тільки Індо-Китаю". Доллес заявив, що він говорить це „в інтересі миру та в надії не допустити до ще одної фальшивої калькуляції агресора." — Вкоротці перед виступом Доллеса конвенція Леґіону з ентузіязмом прийняла резолюцію, закликаючи З'єдинені Держави використати всю свою військову могутність, — „включно з кожною зброєю, яка стоїть до розпорядження", щоб прогнати комуністів з Кореї, якщо б вони поважились порушити теперішнє перемир'я. В іншій резолюції Леґіон домагається зміни чартеру Об'єднаних Націй відповідно до вимог теперішнього часу. В дальшій резолюції Леґіон закликає уряд З'єдинених Держав, щоб при потребі він використав своє право вета та не допустив червоного Китаю до членства в Об'єднаних Націях і щоб запевнив уряди південно-азійських країн, що Америка вважає їх за цілком рівноправних та заінтересована в здійсненні їхніх національних аспірацій. Леґіон засудив рішення Адміністраційного Трибуналу Об'єднаних Націй, який назвав нелеґальною чистку американських комуністів з штабу працівників ОН. Державний секретар Доллес у своїй промові віддав найбільше уваги проблемам корейської війни та перемир'я. Він твердив, що Америка бажає справедливого замирення в Кореї, але попередив, що вона не дозволить комуністам продовжувати в безконечність наради в справі миру, як це комуністи завжди робили. Америка, — твердив Доллес, — рішена залишити пляновану корейську конференцію, якщо впродовж трьох місяців нарад та конференція не дасть відповідного результату. Говорячи про американське становище проти примусової репатріяції полонених в Кореї, Доллес пригадав „темні часи" примусової репатріяції підсовєтських утікачів в Европі після другої світової війни і висловив переконання, що теперішнє принципове признання азилю втікачам і полоненим поважно послабить мораль совєтської армії. На закінчення державний секретар твердив, що З'єдинені Держави не повинні керуватися в своїй закордонній політиці бажанням здобути собі популярність в світі, бо така популярність не має вартости. Натомість американська політика повинна базуватися на американській відповідальності за долю світу, на американських традиціях та ідеалах і на відданості тому, що виправдало себе в минулому.

Американський Леґіон домагається викривання комуністів

Ст. Луїс. — На з'їзді Американського Леґіону, серед низки різних постанов, вирізняється рішуче домагання розпочати конґресове слідство над Об'єднанням Американських Горожанських Вольностей. Видано заклик дослідити комуністичні впливи в громадах і освітніх інституціях. Заява стверджує, що комуністи продісталися в ділянки релігії, освіти, виховання, в підприємства, в організації праці, молоді та до уряду. Зокрема леґіоністи твердять, що академічні вольності сприяють просяканню комуністичних чинників до шкіл. На з'їзді Леґіону прийнято також резолюцію, яка закликає президента Айзенгавера протиставитися кожному законодавству, „яке відкривало б наші береги для додаткових переміщених осіб".

Гартфордську дієцезію піднесено до архидієцезії

Вашингтон. — Апостольський делеґат у ЗДА о. Амлето Чіконяні повідомив, що Папа Пій XII підніс Гартфордську дієцезію до архидієцезії, і тепер єпископ Генрі О'Брайен є вже архиєпископом. Одночасно створено дві нові єпископії в ЗДА: в Бріджпорті, Кон. та в Норвічі, Кон. В Ню Йорку створено два пости нових єпископів-помічників, які допомагатимуть в праці кардиналові Спелманові, архиєпископові Ню Йорку.

Колюмбія вишколює техніків

Богота, Колюмбія. — У змаганні до якнайшвидшого розвитку країни, Колюмбія заснувала єдиний досі в Латинській Америці Колюмбійський Інститут Технічної Спеціялізації Закордоном. Завдання інституту — зібрати потрібні фонди на стипендії здібним студентам, які б здобували технічне знання закордоном і потім верталися працювати на своїй батьківщині.

В АМЕРИЦІ

● **Генерал Джеймс Ван Фліт** не погодився на пропозицію президента Синґмана Рі обняти команду Південно-корейської армії.

● **Сестра вбитого в Кореї** ляйтенанта Фредеріка М. Скрібнера дістала два посмертні відзначення за свого брата.

● **Південно-корейський** міністер закордонних справ заявив, що його уряд не зможе прийняти американської допомоги в формі товарів закуплених в Японії.

● **З армії звільнено** без винагороди службовця, про якого сенатор МекКарті висловився, що він „сприяє Сталінові і думає про день, коли комуністи захоплять владу в Америці."

● **15-річний хлопець** в Глусестері, Н. Дж., тримав мисливську рушницю, яка несподівано вистрілила і поранила троє дітей, що коло нього бавилися.

● **Біля побережжя**, в стейті Вашинґтон, у горах, розбився військовий літак. Серед ламані спаленого апарату, відшукано більшість його пасажирів, що ними було 19 вояків. Залога літака також загинула.

● **Уруґвай виявив** економічну стійкість, що відбилося на закордонній його торговлі. За підрахунками з перших п'ятьох місяців цього року, закордонна торгівля Уруґваю виявила дохід в 50,000,000 долярів.

● **У ЗДА помічається** гостра недостача вишколеного медичного персоналу, зокрема пестунок. Про це було сповіщено на річних зборах Американського Об'єднання Лічниць, що відбувається в Сан Франсіско.

● **У Коста Меза** в Каліфорнії потерпів катастрофу однопропелерний спортовий літак. Три особи загинули.

СТАН ЗДОРОВ'Я ПРЕЗ. ЛІВИЦЬКОГО ПОЛІПШУЄТЬСЯ

З Европи наспіла вістка, що стан здоров'я президента УНР А. Лівицького, після важкої операції ноги, поступово поліпшується. Недуга през. А. Лівицького була викликана звапненням кровоносних судин в лівій нозі. Після двох тижнів різних спроб врятувати ногу, при чому недужий важко страждав від великих болів, ногу довелось йому ампутувати. Операція пройшла добре. На четвертий день після операції, яку переведено в шпиталі в Карльсруе, недужий вже мав нормальну температуру. Лікарі сподіваються, що през. Лівицький видужає, хоч лікування потриває не менше як два місяці.

Зростає число зголошень до Армії

Вашингтон. — Представник Армії ствердив, що кількість зголошень добровільців до Армії значно зросла від часу припинення воєнних дій у Кореї. В порівнянні з числом добровільців, які зголошувались рік тому, зріст можна окреслити на 75 відсотків. Представник Армії заявив, що він не має задовільного пояснення цього явища і що треба вичекати, щоб побачити, чи воно буде продовжуватись. За час від 27 липня, коли підписано перемир'я в Кореї, до 27 серпня, — себто за один місяць, — до Армії зголосилось 11,600 осіб, тоді як рік тому в тому ж часі зголосилося 6,000 осіб. В останньому ж місяці війни в Кореї зголосилось до Армії 9,000 осіб, себто на 2,000 менше, як тепер. Збільшення числа не вплине на зменшення обов'язкових покликань до Армії — 23,000 місячно. Зате однаково численно надходять заяви про вступ до фльоти і повітряних сил. У порівнянні з плянами тих родів зброї, зголошень є багато і тому декому доводиться чекати на прийняття довгими тижнями.

За піднесення моралі і тверду дисципліну в армії ЗДА

Генсон В. Болдвін пише в „Ню Йорк Таймсі", що шефи штабів ведуть тепер дискусію про те, в який спосіб піднести авторитет частин американської армії та збільшити атракцію серед молодих людей до військової служби. Болдвін підкреслює, що завинили тут і самі військові чинники, які після війни створили окрему дирекцію з генерал-ляйтенантом Джеймсом Г. Дулітлом, що мала провести так звану „демократизацію" армії. Болдвін гадає, що „демократизація армії" містить у собі протиріччя, бо здисциплінована армія не має нічого спільного з демократизмом. Суспільність мусить дивитися на армію, як на своїх найкращих синів, а не як на тих, що шукають легкої праці. Менші платні в армії не повинні відстрашувати від військової служби, бо дійсні військовики ніколи не шукали в військовій службі тільки заробітку. Військовий журнал пише, що кожний вояк повинен бути гордий зі свого звання і з того, що він належить до тієї частини суспільства, яка боронить країну. Болдвін твердить, що треба збудити цю гордість у вояків ЗДА, бо без неї не буде відповідної дисципліни.

Помер генерал Вейнрайт

Сан Антоніо, Тексас. — У місцевому військовому шпиталі помер відомий герой другої світової війни, генерал Джонатон М. Вейнрайт, командувач фор. Корреджідор. Покійний дожив до 70 років, виявляючи до кінця життя притаманну йому бадьорість. Він відіграв велику ролю на японському фронті і був свідком капітуляції Японії в Токійській затоці вісім років тому. Генералові довелося побувати в японському полоні. По звільненні з полону, він був призначений командувачем Четвертої Армії з штабом в Форт Сем Гюстоні. Звільнившись з війська в 1947 році, покійний працював в асекурації.

Втопилися 20 вояків в Північній Каролайні

Форт Бреґ, П. К. — Ув озері в Північній Каролайні втопилися 20 вояків під час вправ. Вони їхали човном, який перекинувся, і всі 40 вояків впали в воду. Велике число втоплених пояснюється тим, що деякі вояки не вміли плавати. Один вояк, що врятувався, оповідає: „Я почав плисти, але три інші вояки чіпалися мене і стримували. Я з трудом доплив до берега і пізніше врятував двох своїх товаришів". Лікарі, що прибули на допомогу, старалися штучним диханням врятувати втоплених. Човен перевернувся на десятистоповій глибині, за 100 ярдів від берега. В повоєнному часі це найбільше число жертв серед вояків під час вишколу. Вояки-піонери вправлялися в будові мостів і інших земноводних операціях. Катастрофа спричинена тим, що надто велике число вояків сиділо в човні.

Будівельні шофери закінчили страйк

Ню Йорк, Н. И. — 1,200 шоферів, які возять на будови пісок, шутер і цемент, закінчили майже двомісячний страйк, що позбавив був праці 100,000 будівельних робітників, стримуючи цивільні будови вартістю 600,000,000 долярів. Шофери погодилися почати працю, а свій спір з підприємцями вирішили передати стейтовому представництву, яке разом із робітничими делеґатами та представниками будівельних фірм має вирішити висоту робітничої платні. На таке рішення погодилися і представники будівельних підприємців. Частина шоферів вже почала працю, а інші приступлять до праці 3 серпня.

Вершок нюйоркської спеки

Ню Йорк, Н. И. — 2 серпня спека в Ню Йорку дійшла свого вершка і термометер о год. 3.50 пополудні показував 99 степенів, здобуваючи потрійний рекорд: найгарячішого дня в цьому році, найгарячішого 2 серпня в історії Ню Йорку та найдовшої дев'ятиденної спеки в Метрополії. Короткий вечірній дощ не приніс полегші, тільки збільшив вологість повітря, яка не дозволяла людям спати. Наслідки спеки проявляються в збільшенні смертности, бо впродовж двох днів умерли в Ню Йорку 758 осіб, а в тих самих днях минулого року смертність становила тільки 370. Терплять від спеки сади, городи та поля. Листя з дерев опадає, і яблуні черпають сок із яблук, які в'януть та падають на землю. Городина жовкне і в'яне без води. Нюйорчани потішаються тим, що в Ню-арку термометер дійшов до 105 степенів, а в інших містах на східньому побережжі ще вище. Бюро Погоди з Вашинґтону повідомляє, що в кінці тижня температура має обнизитись, бо з Тихого океану йде хвиля холодного повітря, яка досягла вже середніх низинних стейтів. Стейтовий уряд повідомив, що протягом трьох вільних днів (від суботи до понеділка) висилатиме патрулі з літаків, які стежитимуть за пожежами лісів, що можуть спричинити численні прогульковці.

ЧЕРВОНІ АГРЕСОРИ ДЕМОНСТРУЮТЬ СВОЮ СИЛУ

В совєтській та сателітській пресі тепер часто появляються фотографії, які мають доказувати комуністичну „військову могутність". Ця фотографія, взята з комуночеської газети, показує похід комуністичних чеських військ і є документальним доказом повної переставки сателітських армій на совєтський лад, щоб тим легче можна було використати їх як гарматнє м'ясо в плянованій Москвою майбутній агресії.

Комуністи хочуть розбити вибори в Західній Німеччині

Бонн. — Несподівано все населення Західньої Німеччини заалярмоване і схвильоване приготуваннями комуністів Східньої Німеччини до розбиття парляментарних виборів, що відбудуться в неділю, 6 вересня ц. р. у Західній Німеччині. Західньо-німецька поліція перехопила вже яких 7,000 молодих комуністів, що їх перекинуто з підсовєтської зони на захід з пропаґандивною літературою, грішми і вказівками, як заколотити порядок та по змозі розбити недільні вибори. Західньо-німецька поліція заявляє, що 5,000 комуністичної молоді змобілізовано в містечку Марієнборн для висилки на Захід. Комуністи пробираються в західні зони всякими способами — залізницями, вантажними автами і просто пішки лісами. Все західньо-німецьке населення стало до боротьби з отими напасниками. В численних прикордонних місцевостях прийшло до гострих сутичок між західньо-німецьким населенням та східніми комуністами. В містечку Кобурґ юрба продерлася крізь кордон поліції, що арештувала і посадила у залізничі вагони 400 комуністів, і сильно потурбувала цих останніх. Скрізь, де появляються східньо-німецькі комуністичні колони, відбуваються протидемонстрації. Уряд змобілізував всю поліцію і добровільні цивільні дружини для вдержання ладу і спокою в день виборів. Комуністичні саботажники дістали наказ викрадати, грабувати й палити виборчі скриньки, коли їх будуть транспортувати з виборчих домівок на місце підрахунку карток. Дві найбільші західньо-німецькі спортові організації молоді — Німецька Спортова Ліґа й Об'єднаний Молодечий Круг, що разом нараховують $4\frac{1}{2}$ мільйона членів, віддали себе в розпорядження влади для підмоги 100 тисячній західньо-німецькій поліції. Не вважаючи на ці комуністичні затії, обидва найбільші західньо-німецькі політичні суперники, канцлер Аденауер і голова соціял-демократів Олленбурґ, ведуть до кінця свою передвиборчу кампанію. — Східньо-німецький комуністичний „уряд" зголосив формальний протест проти виарештування в Західній Німеччині „туристів" із східньої зони.

Комуністів не приймуть назад до праці в ОН

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Гамершілд заявив, що він не прийме назад до праці тих 4-ох колишніх службовців, що їм виповіли були службу ще за попереднього секретаря і які тепер реабілітовані Адміністраційним Трибуналом ОН. За існуючим правильником, сказав Гамершілд, він має право закладати вето проти прийняття на службу особи, що її присутність уважає за „небажану". При тому він покликався на подібні прецеденси з часів урядування Тріґве Лі. Рішення Адміністраційного Трибуналу ОН, в якому засідають по одному представникові від Англії, Франції, Швеції і Єгипту, викликало гостру реакцію Сенатської Підкомісії Внутрішньої Безпеки, що її головою є сенатор Дженнер, республіканець з Індіяни, та сенатської Постійної Слідчої Підкомісії, що її головою є сен. МекКарті з Висканзину. Вони обидва в подібних заявах запротестували проти затруднення в ОН американських громадян, нельояльних до держави, і висловили думку, що ЗДА не повинні давати ані сотика на платню чи відшкодування комуністам.

Вячеслав Малишев — керівник дослідів над атомовою енерґією в СССР

Наступником Лаврентія Берії на становищі керівника атомових дослідів, що тримає в своїх руках усі таємниці совєтської атомової зброї, став Вячеслав А. Малишев, — твердить Гаррі Шворц, референт совєтських справ у „Ню Йорк Таймсі". Це своє твердження він опирає на зіставленні дат і світлин з різних прийнять та парад в СССР, на яких не було Малишева. Зокрема, він був — твердить Г. Шворц — дуже „зайнятий" у серпні, коли то в днях 12 і 13 серпня проведено дослідні вибухи, — тому не міг показатися ні на одному серпневому видовищі в „Москві", хоч повинен би там бути. І так Малишев, як одинокий не член Президії Ради Міністрів, був присутній на парадній виставі в московському оперному театрі, коли загальну увагу звернула відсутність Берії. У серпні не було видно в Москві також генералів Жукова й Василевського, ані адмірала Кузнєцова: їх не було на прийнятті у Маленкова 22 серпня, бо вони були при вибуху бомби наступної ночі — твердить Шворц.

Іден залишиться міністром закордонних справ

Лондон. — Після реконструкції англійського кабінету міністрів Антоні Іден залишається міністром закордонних справ — твердить „Лондон Таймс". Водночас часопис заперечує, начеб то задумана реконструкція принесе істотні зміни. З приходом до здоров'я Черчила й Ідена — вони й далі виконуватимуть свої функції.

ЗАХІД ЗНОВУ ПРОПОНУЄ МОСКВІ КОНФЕРЕНЦІЮ В СПРАВІ НІМЕЧЧИНИ Й АВСТРІЇ

Вашингтон. — Уряди західніх великодержав: З'єдинених Держав Америки, Британії і Франції, передали вчора совєтському міністерству закордонних справ окремі, але ідентичні ноти, повторюючи свою пропозицію про совєтську участь в нарадах великодержавних міністрів закордонних справ, завданням яких було б вирішити дальшу долю Німеччини й Австрії. — Конференція ця мала б відбутися в місті Люґано в Швайцарії, починаючи від 15-го вересня. Теперішні ноти західніх держав в цій справі є тільки повторенням пропозиції, яку західні міністри закордонних справ висунули були у висліді своїх нарад в Вашинґтоні і переслали до Москви в дні 15-го липня. Москва відповіла на цю пропозицію аж двома нотами, одною 4-го і другою 15-го серпня. В обидвох цих нотах Кремль „принципово" погоджувався на конференцію, але ставив такі передумови, що їх в жадному разі не могли прийняти західні союзники. У своїй першій відповіді Москва домагалася запрошення до участи в конференції представника червоного Китаю, але цієї вимоги вона вже не повторила в наступній ноті з 15-го серпня. Захід відкидає теж запропонований Москвою порядок нарад і вимогу створити в Німеччині насамперед „всенімецький уряд" з представників теперішніх урядів і парляментів Західньої й Східньої Німеччини, щоб такий „всенімецький" уряд приготовив загальні вибори в цілій Німеччині і щоб з тим урядом почати розмови в справі мирового договору. Захід зі свого боку домагається насамперед вільних виборів у цілій Німеччині, які мали б бути переведені під міжнародньою контролею й у висліді яких був би створений всенімецький уряд та наступило б об'єднання Німеччини. Теперішні західні ноти були приготовані в порозумінні та при допомозі західньо-німецьких представників. З їх тексту виходить, що Захід вже має досить безплідної виміни нот з Москвою, бо цим разом вже не видвигає подрібних пропозицій, заявляючи тільки загально, що подробиці легше буде встановити при безпосередній зустрічі міністрів, ніж в дипломатичних нотах. Західні уряди висловлюють жаль, що Москва не вислала свого представника на наради в справі Австрії, які мали відбутися 31-го серпня, але рівночасно висловлюють надію, що й справу Австрії, яку вони вважають за „цілком іншу" від справи Німеччини, — можна буде задовільно обговорити на пропонованій ними конференції „малої чвірки."

Виміна полонених наближається до кінця

Токіо. — В останньому дні виміни полонених комуністи звернули знову на 100 альянтських полонених менше, як обіцяли були, себто повернули 300 замість 400, однак вони пояснили це „адміністраційними причинами". Командування альянтських військ в Кореї повідомило комуністів про становище державного секретаря Дж. Ф. Доллеса, згідно з яким альянти звернуть усіх полонених, включно з тими, що за різні провини були засуджені на кари у полоні, і тому „дуже важливо, щоб і з вашого боку прийшла така заява". Комуністи вперше відізвалися про американського генерала В. Ф. Діна, колишнього командувача 24 Дивізії. Пейпінґське радіо повідомило, що ген. Дін перебуває в комуністичному таборі для полонених в Кесонґу, недалеко виміннoго пункту і „чекає на репатріяцію". У комуністів є ще 75 альянтських полонених, що під примусом зізнавали про „бактеріологічну війну", яку ніби ведуть американці.

„Ізвєстія" запевняють, що напруження у світі зменшилось

„Ізвєстія" вмістили статтю з твердженням, що „совєтська закордонна політика є активною обороною світового миру" і що вона довела до відпруження у міжнародній атмосфері. „Ця політика вже принесла очевидні наслідки. Наглядною стала зміна у міжнародній атмосфері. Після довгого періоду зростання міжнародного напруження, вперше від часу корейської війни відчувається полегша. Нарід починає вірити, що надії на знайдення мирних способів полагодження різних суперечних міжнародних проблем можуть бути справджені".

Пакістан вдячний ЗДА за пшеницю

До Ню Йорку прибув літаком із Лондону новий посол Пакістану у ЗДА, Амьяд-Алі. Звідси новий посол вирушає до Вашинґтону, де вручить президентові свої вірчі грамоди. На летовищі посол висловився з великим признанням про дар американського народу Пакістанові, куди шість тижнів тому була вислана пшениця. Пакістанське населення, як висловився посол, глибоко вдячне за цей вияв дружби збоку Америки. Одночасно з Пакістану прибув міністер освіти, щоб взяти участь в присвяченій ісламській культурі конференції яка відбудеться наступного тижня в Принсентонському університеті. Разом з міністром освіти прибули представники фінансового світу для розмов з дирекцією Міжнародного Банку Віднови і Розвитку.

В СВІТІ

● **Комуністичні лікарі** в Північній Кореї та Манджурії, де були табори полонених, займаються більше пропаґандою, як лікарською допомогою — заявляють альянтські поворотці. Нераз бувало, що комуністичний лікар тільки тоді починав цікавитися здоров'ям недужого полоненого, коли він підписав підсунені йому відповідні зізнання.

● **Колишній американський** вояк, що повернувся з комуністичного полону й опинився в шпиталі в Токіо, звідки втік 5 днів тому, зголосився до американської влади. Його кличуть „Слік" (ковзький) і колишні його товариші з полону називають його найгіршим донощиком.

● **Американський адмірал** Фехтелер, командувач військ у південній Европі, прибув до Атен для перегляду підлеглих йому грецьких військ.

● **Торговельні переговори** між СССР і Індією припинились, бо Совєти хочуть забагато за пшеницю. Новим совєтським амбасадором в Індії є Меншіков, що був „правою рукою" міністра закордонної торгівлі Мікояна.

● **Індіра Ґанді**, донька індійського прем'єра Неру, вернулася до Індії з двомісячної подорожі по Совєтах, де її приймали з великими почестями. Вона захоплена „мирними намірами і мирними ідеями совєтського народу".

● **У Токіо відчуто землетрус**, який не спричинив поважних шкод. Впродовж пів хвилини легко хиталися найвищі будинки.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЕРЖАВНА РАЦІЯ

Державна рація, оце клясичне „salus rei publicae suprema lex esto" — добро республіки хай буде найвищим законом — це аксіома кожної державної політики. Правда, це „найвище добро" можна всіляко розуміти й інтерпретувати, можна його всіляко підтягати й ним засланятись, але це справи не змінює в демократичній системі, де рішальний голос в державних справах має нарід, вирішуючи їх через своїх вибранців.

Гідний уваги приклад розуміння державної рації та відношення до неї дав в останніх днях заступник президента Ричард Ніксон. Промовляючи на конвенції Американського Легіону в Сент Луїсі минулого понеділка, Ніксон м. ін. заявив: „Дозвольте насамперед признати, що рішення приступити до корейської війни було правильне. Воно було правильне тому, бо комуністів треба було зупинити. І дозвольте мені заявити, що в минулому я мав нагоду не погоджуватися з попереднім президентом З'єдинених Держав п. Труманом відносно деяких проблем, але в цій справі президент Труман мав рацію і він заслуговує на признання за винесення такого рішення".

В американській дійсності такий виступ і таке признання не є нічим надзвичайним, бо воно належить до американської вільної системи, яка вважає „добро республіки за найвищий закон" не тільки на словах, але й на ділі та в практичному поступуванні. Республіканець Ніксон не вагається признати рацію й висловити признання демократові Труманові за його прислугу країні, якої він не думає й не має потреби зменшувати. В інших, суперечних справах, вони обидва готові один одному робити найбільші докори.

Таке розуміння й відношення до державної рації, на якому побудована обопартійна американська закордонна політика, не має багато відповідників в інших, головно европейських системах, навіть демократичних, не кажучи вже про всі роди диктатур, де можна людину, відповідно до її становища, тільки величати, або засуджувати, але ніколи признавати її заслуги й рівночасно робити будь-які закиди.

Як виглядає ця справа у нас, українців? Ми без сумніву теоретично визнаємо ті всі засади, на яких базується американська демократія, ми теж залюбки говоримо про державну рацію та повторюємо всі більше й менше клясичні гасла про „найвище добро", але в практиці у нас ця справа виглядає дещо інакше. У нас, здається, один партійний лідер раніше пополнив би самогубство, ніж мав би признати рацію своєму опонентові з другої партії, не кажучи вже про признання для нього. У нас чомусь вважається, що признати рацію своєму опонентові — це вже „зрада" власної партії, і хто б на це поважився, вже обов'язково був би „безхребетний" чи „безхарактерний" в очах своїх однопартійців. Замість визнавати певні принципи, серед українців „принципово" відкидається або заперечується все позитивне в своїх партійних чи політичних, а дуже часто й особистих суперників. На такому тлі й засідувала справжня атомізація внутрішньо-політичного українського життя.

Багато збірних прикладів правильного розуміння державної рації в Америці дають кожночасні американські вибори. В минулих виборах деякі демократичні південні стейти віддали свої голоси на республіканця Айзенгавера, бо їм більше відповідала його політична платформа, ніж їхньої власної, демократичної партії. Але у висліді того не було ані політичних замахів, ані зрадників, ані диверсантів, ані розколів чи нових партій, а тільки внутрішньопартійні непорозуміння, які — до речі — ще продовжуються, але які не мають найменшого впливу на закордонну американську політику і на все те, що можна б назвати американською державною рацією. Що більше, навіть поодинокі демократичні репрезентанти чи сенатори, які підтримували президента Айзенгавера, в Конгресі й надалі залишились з демократичною меншістю.

Згадуємо ці приклади з американської внутрішньої політики та американського розуміння державної рації тому, що вони багато допомогли б нам, українцям, якщо б ми тут і на інших континентах хотіли взяти собі їх до серця й розуміти та відповідно поступати. Тоді у нас було б менше „запроданців", „хрунів" та всіляких інших „шкідників", а була б натомість одна центральна українська політична репрезентація, яка, при загальній підтримці та під загальною контролею, виконувала б на міжнародному терені те, чого справді вимагає українська державна рація в теперішній стадії українських визвольних змагань.

ВСЕ ВИЩЕ І ВИЩЕ...

Часописи принесли вістку про ще одну перемогу людини в повітрі. Ракетний літак фльоти осягнув незнану досі в діях повітроплавства висоту — 83,235 футів, себто майже шістнадцять миль.

Переможний лет відбувся з однієї з повітряних баз в Каліфорнії, звідки знявся у повітря величезний літак — „матка „В-29", несучи підніжний малий турбо-літак, тип Доглесів. Великий літак осягнув височінь 34,000 футів і тоді від нього відірвався і помчався ще вище літак, у якому знаходився лейтенант-полковник Мерійон Е. Керл. Літак цей, що мав назву „Д-559-2", порушується чотирма турбо-моторами, які женуть його з швидкістю, що перевищує скорість звуку. Знамените, що перед початком досвідного лету, не припускали, що літак зможе осягнути аж таку значну височінь і тому пальне для нього було обраховане на лет до висоти 75,000 футів. Проте швидкість і справність апарата перемогли і літак знявся до недосяжної досі височини.

Попередній осяг в цій ділянці повітроплавства був встановлений 1951-го року також на підніжному турболітакові, що ним керував цивільний летун Бил Бриджмен, осягнувши 79,494 футів і летячи з швидкістю 1,238 миль на годину.

Рекорд М. Е. Керла — це не тільки перемога відважного летуна, його витривалости і опанованости. Це насамперед перемога сучасної техніки, яка не спиняється в своєму вдосконаленні й заповідає в майбутньому ще головокружні рекорди.

Якщо людина, у відповідно побудованому, відпорному на тертя і тиснення апараті, змогла піднятися до висоти майже двадцять миль, то вигадається вже можливим, що, збудувавши ще потужніші апарати, вона зможе перейти межу, яка її тримає при землі і відірватися від земного тяжіння.

Тоді перед нею — літ у правічні простори, що їх ані виміряти, ані охопити людською уявою. Тоді — здійснення найсміливіших мрій незчисленних людських істот, яким тісно стає в їхній природній батьківщині й які прагнуть побувати на сусідніх планетах.

Подивляючи здобутки людини в усіх ділянках сучасного життя, зокрема в повітроплавстві, не можна проте не пошкодувати, що розвиток людської винахідливости йде дуже односторонним шляхом і обмежується передусім ділянкою техніки. Царина права, суспільних відносин й усіх безмежний обшир гуманітарних наук лишається на десятки, якщо не сотки століть, занедбаним. Надарма дехто з сучасних мислителів твердить, що неспівмірно швидкий розвиток техніки без відповідно швидкого поступу гуманітарних наук, дуже небезпечний для людства і не полегшує йому осягнути можливого щастя на землі.

І дійсно, якщо навіть колись довідаємося, що людині вдалося долетіти до місяця, то це не значитиме, що людство дочекалось полегшити життя мільйонам рабів, які, позбавлені волі, дому і родини, працюють непосильно в концентраційних таборах російської півночі. І це не значитиме, що людство нарешті зрозуміло таки просту людську і Божу істину, що кожний нарід повинен мати свободу. Навпаки, є багато познак, що людство, захоплюючись силою свого розуму, забуває про силу свого духа і так само байдуже до заклику уярмлених народів і суспільств, як було байдуже сотки років тому.

Але, якщо наступить колись таки оновлення людського духа, то і кожний новий осяг людського розуму стане насліддям і радістю всього людства, а не тільки маленького його відламу. Того відламу, що може жити і творити вільно і забувати що тисячі таких самих талантів гине у безвісті, замучені тоталітаризмом і не виявивши своїх здібностей, якими могли б служити людству так, як служать ті відважні, що завойовують щораз нові нездобуті царини, як це вчинив тепер американський летун — М. Е. Керл.

Микола Барвінський

„ЩАСЛИВЕ" ЖИТТЯ ПІД СОВЕТАМИ

8-го серпня цього року на засіданні Верховного Совета в Москві Маленков, у противлежність тому, що раніше в совєтській пресі писалося і за що дякували Сталінові, сказав, що товарів широкого вжитку в Совєтському Союзі ще не досить, а якість їх не зовсім добра. Нехай би хтонебудь насмілився щось подібного сказати раніше!

Про сільське господарство в СССР весь час говорилося й писалося, що воно, мовляв, найпередовіше в світі. Куди там до нього Західній Европі або Америці! Завдяки колгоспній системі у нас, мовляв, найпередовіша техніка: трактори, комбайни і навіть електричні плуги, а тому у нас найбільша врожайність. Що то значить господарювати за вказівками Маркса, під мудрим керівництвом вождя! А насправді Маленков у своїй промові у Верховному Совєті сказав: „Маємо ще не мало колгоспів і навіть цілі райони, де сільське господарство перебуває в занедбаному стані . . ., і з розвитком тваринництва не добре".

Як же це раніше самі ж совєти писали й говорили про небуває ні до достатки в усьому? Коли писали про колгосп, то називали його не інакше як „мільйонер", а коли згадували про селян-колгоспників, то обов'язково додавали, що живуть вони „щасливим, радісним і заможним життям". Нині Маленков, визнавши цілий ряд недотягнень, милостиво пообіцяв, що все це за декілька років буде виправлене. „Совєтський народ може бути певен в тому, що комуністична партія і уряд не пожаліють своїх сил і праці (от яка самопожертва! МБ) задля щасливого, забезпеченого й радісного життя всіх совєтських людей, в ім'я переведення в життя великої цілі — побудови комуністичного суспільства в нашій країні". Отакі теревені плів Маленков на засіданні Верховного Совєта.

Там же Маленков говорив й про велику любов всього совєтського народу до комуністичної партії й совєтського уряду. А насправді картина інша. Весь нарід під совєтами (очевидно за вийнятком комуністів-паразитів) перебуває в страшних злиднях. Про недостачу товарів широкого вжитку казав сам Маленков, а ми додамо, що не вистачає, а то й зовсім немає навіть такого продукту як цукор. Цими днями в американській пресі було повідомлення, що Куба дозволила своїм цукроварам продати Совєтському Союзові 200,000 тонн цукру. Це значить, що в СССР бракує свого власного цукру, а до московсько-совєтської окупації щорічна продукція цукру в Україні коливалася від 2,000,000 до 2,500,000 тонн.

З промови Маленкова складається враження, що комуністична партія хоче повернутися назад до НЕП'у. Як ми вже зазначали, у совєтів ніби НЕП не може бути, хоча б з причин чисто психологічних, бо большевики обдурювали населення вже багато разів і тепер їм ніхто не повірить. Проявити господарську ініціятиву, щоб пізніше разом зі своєю родиною бути знищеним, як знищено сотки тисяч людей в 1929-30 р.р., ніхто тепер не захоче. Не може бути НЕП і з причин організаційно-господарських, бо до 1929 року були індивідуальні сільські господарства, а на сьогодні вони зліквідовані дощенту.

Балаканина Маленкова свідчить лише про те, що совєтсько-московське керівництво, після смерти Сталіна, ще не зовсім отямилося і боїться стихійного вибуху зсередини, а тому й говорить так лагідно, даючи обіцянки про краще життя.

Не допоможе також балаканина кремлівського диктатора про заміну одноособового керівництва на колективне. В Московській імперії щодо цього змін бути не може: так було ще в Князівстві Московському, потім московському царстві, коли „цар-батюшка" всім правив, так було і в Російській імперії. Раніше всім керував Ленін, далі — Сталін, а нині на диктатора виходить Маленков.

Зі сказаного Маленковим на засіданні Верховного Совєту видно, що в тюрмі народів — СССР не все гаразд, не добре й в комуністичній партії. Совєтська країна перебуває в страшному напруженні. Для кремлівських комуністичних галапасів найгірше те, що незадоволення народу не виявляється одверто назовні. У всіх колоніяльних „союзних" республіках, як Україна, Білорусь, кавказькі республіки і ін. населення ненавидить владу.

Грунт для вибуху революції надзвичайно с п р и я т л и в и й. Організації, що очолюють цей рух, перебувають в глибокому підпіллі. Рано чи пізно в Московській імперії вибухне страшна революція, якої ще не знала історія, і нарід безпощадно змете все на своєму шляху до національної і соціяльної свободи.

Жалюгідними є намагання всяких КЦАБ'ів з їх „неподрішенством" з а т р и м а т и необлаганний хід історії. Московська імперія буде знищена.

СВАРКА ЗА МАНДАТИ СЕРЕД ПОЛЯКІВ

18-го грудня 1952 р. ген. Казимир Соснковський предложив у Лондоні свої „Тези Порозуміння", що їх прийняли Рада Народова і Рада Політична. Таким чином ще в минулому році прийшло в польському політичному таборі до порозуміння, при чому найосновнішими точками того порозуміння було — в ділянці о р г а нізаційно-політичній — рішення покликати до життя „Раду Єдносьці Народовей", а в ділянці персональній — заступити осиротіле ваного теперішнього президента на вигнанні Августа Залеського назначеним генералом К. Соснковським. Тим часом ця „згода" залишилась на папері й у теорії. У практиці не можна здійснити її з двох причин: 1) А. Залеський заявив, що він погодиться відійти, але у формі добровільного зречення і не скорше, як у червні 1954 р., коли вигасає термін його урядування за давньою польською конституцією. І ще важніше: 2) до цього часу не прийшло до згоди щодо складу передбаченої Ради Єдносьці Народовей.

Офіційно проголошено, що не узгіднено ще двох справ: складу названої Ради Єдносьці та відношення до Польського Народового Комітету Демократичного (ПНКД). Цей ПНКД — це третій зорганізований табір польської еміграції, відомий під популярною назвою „Центр Міколайчика" (три партії). Мовляв: лондонська Рада Народова не признає групи Міколайчика, вважаючи його зрадником польської національно-державної справи і людиною, що перестала бути політично незалежною, бо узалежнила себе від американських чинників. Зате паризька Рада Політична схиляється до того, щоб таки Міколайчика, який є індивідуальністю, має біля себе групу польських політичних діячів (Заремба, Ольшевський, Попель) і нав'язав може найповажніші зв'язки з американськими чинниками, отож, щоб Міколайчика не ставити поза дужки порозуміння і репрезентації. Особливо ППС (Польська Партія Соціялістична) рахується з польськими людовцями, що є вірні Міколайчикові, як певною реальною силою і в Польщі (селяни) і на чужині (головно польські селянські колонії у Франції), а польська ендеція обороняє принцип приналежности до Ради Єдносьці передусім усіх давніх, так би мовити історичних політичних партій, які існують і мають свої партійні проводи.

Однак самі людовці Міколайчика заявляють, що це тільки зверхня маска, що ніби спір іде за них, людовців, а за Міколайчика. Це (сказано в офіційному органі Міколайчика „Ютро Праци", що друкується в Лондоні) соромлива вивіска, поза якою криється сварка за мандати в отій Раді Єдносьці. Міколайчик (твердять самі його прихильники) не є спірною проблемою, бо і сам ген. Соснковський і його контрагенти з обох теперішніх центрів еміграції, лондонського і паризького, відразу поставили Міколайчика поза дужки порозуміння. Що більше, пише „Ютро Праци", сам Міколайчик не тільки не думає іти до Каноссі й складати будь-які заяви каяття за визнання Ялтинської угоди, виїзд до Варшави і спробу співпрацювати з комуністами в одному уряді, але сам він не визнає лондонського емігракційного уряду, вважає його самозванчим і йому не підпорядковується. Отож ті польські діячі й журналісти, які ніби ставлять руба справу участи-неучасти Міколайчика в скон солідованому фронті польської еміграції, роблять це тільки з тактичних причин, щоб скинути на Міколайчика вину за невдачу того порозуміння і розбиття того фронту ще поки він народився. Фактично тим порозумінням є — поділ мандатів між окремі партії, що мають ввійти до нової Ради.

На 110 членів тієї Ради, партії, які входять в лондонську Раду Народову, мали б дістати 64 мандати, а партії паризької Ради Політичної — 46. ППС, ендеція і різні дрібні групи, що постали вже на еміграції, не хочуть згори зійти до ролі опозиційної меншости, пілсудчики ж (санація), що опановують теперішній уряд на еміграції і весь лондонський центр, не хочуть зректися цієї своєї керівної ролі і не хочуть зректися своєї більшости. Спір за це триває і нема вигляду на безпосереднє п о р о з у м і н н я. Використовує це на свою користь група Міколайчика, що все ніби поза нею „нема з ким говорити", при чому допомогла їм для піднесення їх престижу телеграма президента Айзенгавера до Міколайчика в липні ц. р. з нагоди 10-річчя смерти ген. Сікорського.

Розбиття у польському еміграційному таборі з приводу поділу мандатів іде паралельно з розбіжністю поглядів на цілу низку актуальних проблем. З них найголовніші — справа Ялти, яку всі осуджують і яка все ж залишається реальною дійсністю і кожнедекому з поляків домагається передусім здійснення ялтинських постанов (вільні вибори, демократичний режим і т. д.), а щойно потім уневажнення самої угоди. Далі: справа відношення до сусідів Польщі та творення з ними спільного фронту проти спільних ворогів. До речі: переговори про консолідацію всередині польської еміграції пошкодили й справі налагодження польсько-українських взаємин, і то з двох причин: в „Акті З'єднення", що його проголосив ген. Соснковський, говориться знову про польські кордони з-перед другої світової війни, — і далі — полагодження цієї внутрішньо-польської справи відвернуло цілком увагу відповідальних польських діячів від такої „другорядної" справи, як можливість творення спільного фронту бодай з деякими польськими сусідами, проти спільних ворогів, передусім проти Совєтів. Таким чином вже ряд місяців триває серед польської іміграції повний застій.

ОБЕРЕЖНІШЕ З ЖИТТЯМ ЗЕМЛЯКІВ В УКРАЇНІ!

Недавно вийшла на американському континенті книжечка чи радше передрук книжки, що появилась була у Львові в часі між двома світовими війнами. Можна б вияв правдати і зрозуміти видавця, бо СССР не належить до міжнародної конвенції про охорону авторських прав і тому всі нинішні підсовєтські автори, хоч і ділили колись поза межами СССР, правно-формально не можуть мати претенсій за передрук їх творів. Але що в даному випадку зробив видавець? Він не обмежився самим передрукуванням тексту, а додав від себе до того тексту ще кусень нового, так, що читач може мати враження, що це сам автор видав друге, доповнене і поширене видання, бо хоч на доданому уступі зазначено його автора, але ціла книжка видана під одним прізвищем. І цей доданий текст має яскраво протисовєтський зміст, через що й книжечка, у первісному своєму вигляді й призначенні рішуче аполітична, набрала пропагандивного протисовєтського характеру. Очевидно, автор, що тепер перебуває під Совєтами, про всю ту вівісекцію над його твором і все те спільне перевидання його твору українцем в Америці — не має найменшого поняття. Але чи повірить йому совєтська влада, чи повірить слідчий НКВД (за новою номенклятурою МВД), коли його захоче знищити за співавторство протисовєтської книжки в Америці?!

Тому поява тієї книжечки має два аспекти. Перший з них — безпардонний підхід до плодів авторського духа. Видавець не відчував скрупулів, що чейже не годиться змінювати — додавати, зменшувати чи „доліплювати" — текст книжки автора, який ще живе і який є коли не формально-правним, то моральним і духовним власником книжки, підписаної його іменем. Бував, що робиться скороченням рукопису, чи навіть сполученням його з якимсь іншим, співзвучним твором. Але тоді треба дати відповідне пояснення від видавця і точно відмежувати те, за що автор книжки відповідає, від того, за що не може брати відповідальності.

Другий аспект — це безтурботність не тільки за авторські права в розумінні пошани до скрипту, хоч би і без жадних грошових зобов'язань, — а безтурботність у відношенні до життя людини, що її прізвище і духову працю використовується. Очевидно, що даний, громадянин, видаючи цю книжечку в такій формі на американському континенті, не думав про те, що шкодить авторові. Але й його вина в тому, що він взагалі не подумав, що може цим завдати йому смертельної шкоди!

Не вільно забувати, що крім нас, яким живеться добре, є маси, що їм ведеться зле. І що відносини більшої чи меншої демократії в усіх країнах американської демократії — це рай у порівнянні з відносинами за залізною заслоною, де живуть мільйони наших земляків. І не вільно наражати ні одної одиниці з-поміж них на страшні наслідки нашої легкодушної поведінки з їхніми іменами.

Лев Ясінчук

ШКІЛЬНА ОСВІТА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

(5)

Жіночу високу освіту давали: вищі жіночі курси в Києві (1880), перейменовані в 1906 р. на жіночий університет ім. св. княгині Ольги; вищі жіночі курси в Харкові й Одесі. До високих шкіл для жінок зараховувалися теж одвірічні педагогічні курси й фребелівський інститут у Києві. (Дозвіл вступати жінкам на університети вийшов 1906 року).

Після революції 1905 р., коли в Росії полегшав на час політичний режим, настала деяка полекша й для української науки. Праці українських учених почали появлятися у виданнях російської Академії Наук і то вже не російською мовою, але таки українською. Вже в першій російській „Державній Думі" підносили українські представники потребу української школи на Україні, але ця „Дума" коротко тривала (72 дні) і з проєктів та реформ нічого не вийшло, а представники народу рятувалися . . . еміграцією з Росії. Коли ж, як от у третій „Думі" не було більшого українського посередництва, то домагання в українських справах були підношені за посередництвом представників партії конституційних демократів (КД „Кадетів"), що з нею в порозумінні стояло зорганізоване 1908 року „Товариство Українських Поступовців". Та все — надаремне.

Національна с в і д о м і с т ь учительства виявлялася особливо в гурті (наприклад, на педагогічних курсах творених урядом у часі шкільних ферій), а надто в революції 1905 р., до участь у ній майже кожний тодішній учитель, українець з походження, попав на Сибір, або в тюрму і то не за самі соціяльно-політичні, але й за національні ідеали. А їхні вихованці доказали своє українство своєю участю в затяжній і неспівмірній боротьбі за українську державність.

Та російська школа, як і загрозливі царські укази ані не викорінили живої й так свіжої української національно-державницької традиції, ані не притьмарили інстинктової національної окремішности. В масі вчительства тих шкіл було попри русопятів споре число вчителів, що просто з наказу своєї української душі навіть ненароком не гасили в дитячих серцях українських первнів, принесених з батьківської хати. Їх національний інстинкт скріплювала зростаюча українська наука, що окриленими дорогами, — російською мовою, — пробивала запорошене вікно, крізь яке сяяла справжня, жива Україна. Навіть на загальнопошаний перелік імен тодішніх піонерів української науки нема тут місця. Згадаємо тільки деяких, як Михайло Максимович, Володимир Антонович, Осип Водянський, Федір Вовк, Михайло Драгоманів, О. Русів, Микола Лисенко, Д. Яворницький та інші.

Під австрійською окупацією

Після різних змін, до 1809 року устійнилася територія пізнішої Галичини й молдавської Буковини при Австрії, до якої вже від (приблизно) п'ятидесятих років 15. ст. належало Закарпаття під безпосередньою владою мадярів.

Коли в Росії затирали сліди української окремішности, касували весь культурний дорібок і всі його огнища й заводили московські, то австрійська цісарева, Марія Тереса, утворила ще 1774 у Відні греко-католицьку духовну семинарію звану „Барбареум" для гр.-кат духовних кандидатів з Закарпаття й Галичини. В 1784 р. її перенесли до Львова. Син Марії Тереси й її наслідник, цісар Йосиф II. заснував 1784 р. університет у Львові з чотирма факультетами, з латинською, а згодом з німецькою мовою навчання. В три роки пізніше відкрили у Львові ще т. зв. „Студіум Рутенум". Був це філософсько-богословський інститут призначений для тих українських студентів, що ще не опанували німецької й латинської мови. Там викладали на тодішній „книжній" мові (церковнослов'янській) з домішкою підкарпатського говору, який знали викладачі, у великій частині з Закарпаття. Після знесення тих наукових огнищ, спершу „Студіум Рутенум" і 1805 р. львівського університету, багато з їх професорів виїхали до Росії, де розбудовували російську науку, що зо свого боку поклало початок для розвитку „угроруського" москвофільства.

В 1817 р. відкрив поновно університет у Львові цісар Франц I, з признаменням для Галичини, отже для українців і поляків. В 1849 р. створили в цьому університеті катедру української мови, пастуховної теології, догматики, катехизму й методики (богословіє належало в Австрії до університетської науки). Але вже в 1868 р. вирішив галицький сойм у Львові, що в тому університеті має бути польська мова навчання з полишенням дотеперішніх українських катедр. З приводу польських намагань дальше полищити львівський університет, настала затяжна боротьба українського громадянства за рівноправність у тій високій школі.

Закарпаття

Наслідком знесення підданства цісарем Йосифом II, дано селянам можливість учити своїх дітей й посилати до вищих шкіл. Селяни Закарпаття використовували цю полекшу. Ще в 1881 р. було на Закарпатті 353 українських парохіяльних шкіл і 282 утраквістичних („угорсько-мадярських). Для тих шкіл навіть друкувалися в Будапешті підручники зладжені українським закарпатським педагогом, Ласловом Чопеєм (1881-1890 рр.), якого підпирав тоді прихильно мадярське міністерство освіти. Щоб цю підпору перервати, москвофіл Гомічков, висмівав мову „пастухов", підлизувався Русі у своєму органі „Карпат", заявляючи, що нема ніякої „Угорської Русі" є тільки „народ принадлежащий к короні св. Стефана".

Після мадярської революції 1848 р., що її помогли здавити царські російські війська, а особливо після замирення мадярів з австрійським цісарем Францом Йосифом I, та після введення дуалізму монархії 1867 р., Закарпаття, в першу чергу українські школи, підпало мадяризації. Ділилося це не тільки тому, що мадярам присвічувала ідея мати національно одноцілий край, але й з ненависти до Росії, що їх прибокала, а мадяри утотожнювали українців з москалями, називаючи всіх однаково — „орос". Перед першою світовою війною було на Мадярщині, отже й на Закарпатті, тільки „мадяр iшкола" (мадярська школа).

Добре розбудовалося на Закарпатті українське шкільництво за час приналежности до Чехословаччини. В році 1931/32 було на Закарпатті 425 українських народних і 16 горожанських (якби семирічок) державних українських шкіл і 61 церковних шкіл та 45 захоронок; крім того було 6 державних українських шкіл у Східній Словаччині (у Пряшівщині) по громадах, де живуть українці. Ці школи мали понад 1400 вчителів, між ними деяка кількість дуже поважних педагогів з Галичини, що опинилися після першої світової війни на Чехословаччині як емігранти.

КОНВЕНЦІЇ ЛІҐИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Ліґу Української Молоді Північної Америки формально створено на першому її конґресі, що відбувся в Шикаґо, дня 28 квітня 1933 року. Це не значить, що до того часу в Америці не було організацій української молоді, вони існували і діяли в різних формах вже на багато раніше, тільки це були в більшості льокальні товариства і без центральної репрезентації. На цьому першому конґресі винесено таке рішення: „Ми, організація української молоді, з'єднуємо себе в Ліґу Української Молоді Північної Америки, щоб досягнути краще розуміння ідей і проблем українського народу. Це були народини Ліґи, першим предсідником якої вибрано тоді Степана Шумейка.

Другий конґрес Ліґи відбувся в Ню Йорку 1 і 2 вересня 1935 року, з приводу взяло участь біля 100 делеґатів організацій молоді. Головою Ліґи і на цьому конґресі перевибрано Степана Шумейка.

Третя конвенція відбулася в Дітройті 31 серпня і 1 вересня 1935 року, з приблизно такою самою участю делеґатів. Виголошено цілий ряд рефератів та винесено відповідні резолюції, що мали правити за ціль в дальшій праці молоді. Головою Ліґи знову вибрано Степана Шумейка.

На четвертій конвенції Ліґи, що відбулася вже традиційно під „Лейбор-Дей вікенд" в 1936 році в Филаделфії, вже було 360 делеґатів. Конвенція, крім ділових нарад та рішень, була зв'язана з великою спортовою Українською Олімпіядою, в якій взяло участь 150 українських змагунів з-поміж молоді і якій приглядалося біля 5,000 осіб. Імпреза мала широкий розголос в американській пресі. Провід Ліґи тоді перейшов до рук Івана Панчука з Дітройту, сьогоднішнього голови ЗУАДКомітету.

П'ята конвенція Ліґи відбулася в традиційному часі „Лейбор-Дей" в 1937 році, в Клівленді. Тоді віддано окрему увагу справам виховання і самовиховання молоді, відповідних публікацій для неї, а головною атракцією була культурна імпреза, в якій взяв участь Хор Української Молоді метрополітальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі під диригентурою Степана Марусевича. Тоді теж з не меншим успіхом виступав і Хор Української Молоді з Дітройту під проводом Ольги Блажовської. Головою Ліґи на цій конвенції вибрано Івана Романишина, сьогоднішнього головного радного УН Союзу.

Шоста конвенція відбулася теж в Лейбор Дей, 3, 4 і 5 вересня 1938 року в Питсбурґу. Її привітала окремим письмом п-ні Елеонора Рузвелт, дружина тодішнього призидента країни. Виголошено реферати, ухвалено резолюції та поширено організаційні рямки Ліґи. Під час цеї конвенції також відбулась велика культурна імпреза молоді. Головою Ліґи перевибрано Івана Романищина.

Сьома конвенція відбулася 2, 3 і 4 вересня 1939 року в Нюарку і в ній взяли участь 166 делеґатів та велика кількість гостей. Тоді теж відбувся великий музичний фестиваль на честь приятеля молоді, композитора Михайла Гайворонського. Головою Ліґи тоді вибрано Михайла Пізнака, сьогоднішнього адвоката в Ню Йорку.

Восьма конвенція відбулася в Ню Йорку 31 серпня, 1 і 2 вересня 1940 сполучена була з великою програмою, з якою молодь виступала на світовій виставі в цьому місті. До проводу Ліґи тоді вибрано Івана Робертса, головою та членами: Гелен Слободян, Честера Монастирського, Н. Прилуцького, Анну Марусевич, Г. Ковадло та Осипа Лисогіра.

Дев'ята конвенція відбулася від 30 серпня до 1 вересня 1941 року в Дітройті і вже стояла під знаком війни. Її головна увага була звернена — як це сказано в звіті — на оборону українського імени в Америці, що його тоді почали плюгавити червоні вороги українського народу, користаючи з воєнних обставин. Відбулася теж тоді відповідна культурна імпреза. До нового проводу Ліґи увійшли: Честер Монастирський, як голова, та Осип Ґурський, Анна Чопек, Софія Сторож, Михайло Прилуцький, Іван Іванчук та Осип Лисогір як члени Управи.

На цій конвенції закінчилося організаційне життя молоді, що його на кілька років перервала війна. Величезна гастина членів Ліґи відразу опинилася в рядах Американської Армії та своєю кров'ю і життям захищала свою країну перед ворогами на всіх світових фронтах.

В боротьбі за Америку та за американські принципи свободи і демократії багато з членів Ліґи зложили свої голови далеко від рідної американської землі, вписавши не одну сторінку слави в американській історії та не один геройчний вчинок на зоряних американських прапорах. Ті, що пережили війну і вернулися додому, негайно з новою енергією та з новим досвідом взялися знову за відновлення організаційного життя своєї Ліґи.

Перша післявоєнна і десята з черги конвенція Ліґи Української Молоді Північної Америки відбулася в Филаделфії, 30 серпня до 1 вересня 1947 р. Конвенція відбулася вже в нових післявоєнних обставинах і нею формально відновлено діяльність Ліґи. В рямцях цеї конвенції, крім ділових справ, відбулася „парада талантів". Дальший провід Ліґи тоді передано новій управі в складі: Данило Слободян — голова; Петро Кесей і Анна Пастушек — заступники голови, Софія Демидчук і Теодор Шумейко — секретарі та Осип Лисогір — касієр.

Одинацята конвенція Ліґи, яку в звідомленні кореспондента „Свободи" названо „небувалим здвигом американсько-української молоді", відбулася в „місті Зепків", в Акрон, Огайо, 4, 5 і 6 вересня 1948 року. „Офіційний конвенційний реєстр виказує, що там було 627 делеґатів з 35 різних міст З'єдинених Держав і Канади. Проте, в самій конвенції брало участь поверх 1,000 осіб. Під знаком цієї конвенції стояв, можна б сказати, цілий Акрон. На цій конвенції, головним організатором якої була Ґеновефа Зепко, сьогодні вже Зепко-Жеребняк, мав місце голосний в американській пресі інцидент демонстративного усунення большевицького прапора з готелевої залі. Культурний фестиваль був великою атракцією не тільки для учасників конвенції, але й місцевого населення. Головою Ліґи на цій конвенції був вибраний Михайло Задорецький.

Дванадцята конвенція, попередня, відбулася так само під час „вікенду" з нагоди „Лейбор-Дей" 3, 4 і 5 вересня в місті Сиракюз, Н. Й. Вона, зі своїми поверх 800 зареєстрованими делеґатами, високим рівнем нарад, величавим культурним фестивалем та резолюціями і висилкою телеграм до урядів З'єдинених Держав і Канади зі закликом допомоги українським визвольним змаганням, ще всім нам в живій пам'яті. Головою Ліґи вибрано на тій конвенції Євгена Волошина.

Тринадцята конвенція Ліґи відбулася в Ню Йорку 2, 3 і 4 вересня 1950 року. В конвенції взяло участь 476 зареєстрованих делеґатів, що репрезентували 91 молодняцьку організацію і клюб з цілої країни. Конвенція мала поважно-діловий характер і віддала багато уваги сучасним американсько-українським і міжнародним проблемам. З Конвенцією був сполучений великий музично-вокальний фестиваль, що відбувся в репрезентативній Карнеґі Голл. У висліді конвенції перевибрано минулорічну Управу з Євгеном Волошином на чолі, з тою тільки зміною, що заступниками голови обрано Ярославу Сурмач і Василя Мураля, а Володимира Бакада обрано дорадником Ліґи.

14-та конвенція Ліґи відбулася в днях 1, 2, і 3-го вересня 1951 р. в місті Дітройті з участю коло 600 делеґатів. На конвенції, на якій передано посадникові міста Дітройту Албертові Кобо „уродиновий торт" з 250 свічками з нагоди 250-річчя Дітройту, виступав теж губернатор стейту Мішіґен, Меннен Вільям, який згадував про „генерала українських-збройних сил, що боролися за вдержання української самостійности, Симона Петлюру, який згинув з руки большевицького аґента в Парижі" та підкреслив „американські симпатії зі справедливістю українського визвольного руху". В концертовій частині конвенційної програми виступала тоді, м. і. Капеля Українських Бандуристів під проводом Володимира Божика, а об'єднані місцеві хори виконали вперше скомпоновану Григорієм Китастим „Пісню про Америку". До обраної на тій конвенції управи Ліґи увійшли: В. Полевчак — голова, В. Мураль, Анна Сидорак, та І. Зінчишин — заст. голови, Р. Сепел — касир, Юстина Федан — секретарка та Йосип Гурський, Володимир Бакад, Данило Слободян, Михайло Задорецький і Євген Волошин — дорадники.

15-та конвенція Ліґи відбулася минулого року, в днях від 29-го серпня до 1-го вересня в Клівленді, Огайо. На цій конвенції, яка вже відбувалася під гаслом об'єднання, згляднo координації діяльности всіх організацій української молоді на терені ЗДА і Канади, виступав губернатор стейту Огайо Френк Ловші, який твердив, що американсько-українська молодь „має всі причини пишатися своїм українським походженням" та закінченням своєї промови в своїй матірній словінській мові неначе давав приклад, як повинна поступати теж українська молодь в цій країні. На конвенції виступав з промовою голова УНСоюзу Д. Галичин, голова УККомітету проф. Л. Добрянський та низка інших діячів. До управи Ліґи на тій конвенції були обрані: Василь Мураль — голова, Володимир Губчак, Юстина Федан і Тома Палиґа — заступники голови, Рей Себел касир, Гриць Каша — фін. секретар, Анна Стець — рекорд. секретарка, і Данило Слободян, Володимир Бакад, Василь Полевчак, Йосип Гурський та Євген Волошин — дорадники.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

Академія у 40-ліття смерти Лесі Українки

Вже більше як три місяці триває задушлива мишиґенська гаряч. Здавалося б, що в такий час не можна вести культурно-громадської праці на ширшу скалю. Одначе, так не є, бо Дітройт, не зважаючи на несприятливу погоду, готується до цілого ряду імпрез на наступний осінньо-зимовий сезон. Йде інтенсивна підготова до святкування 700-ліття Львова, сполучено із 35-літтям Листопадового Зриву. Та це аж у листопаді. Святочну Академію у 40-ліття смерти Лесі Українки сумівки Осередку СУМА „Київ" підготовляють на 13-го вересня, себто на самий початок сезону. Сама імпреза звертає на себе увагу тим, що матиме характер відмінний від тих, які досі відбувались. Виступить вперше на дітройтській сцені жіночий квартет. „Наші найменші" також дбайливо готуються до виступу. Зворушлива інсценізація „Грішниця" доповнить програму Святочної Академії.

Може найважливішим в цій імпрезі є те, що нею наші сумівки започаткують посилену акцію допомоги нашим братам-залишенцям у Европі, бо весь дохід з неї призначений на цю благородну ціль. Цією дорогою закликається всі установи на нашому терені призначати дохід із цьогорічних імпрез на допомогу залишенцям, які переживають щораз гірші злидні.

Громадянству нашої Метрополії відоме жіноцтво СУМА „Київ" із улаштовуваних вдалих імпрез та виступів. Тому слід сподіватись, що й наступна імпреза матиме успіх.

В. П.

ВТЕЧА НА „САМОРОБНОМУ ТАНКУ" З ЧСР

25. 7. з Чехословаччини до Західньої Німеччини втік 32-річний автомеханік із своєю дружиною і двома дітьми на „панцерному авті", що він сам його змонтував. Серед утікачів перебувають також два чеські солдати, чеська дружина американця й один цивільний. Авто, що своєю формою похоже на панцеровані автомобілі чеської армії, з найвищою швидкістю проїхало повз здивованих прикордонників, які не встигли навіть дати постріл, зламало прикордонну загорожу і таким чином опинилося в Баварії. Біженці мали одну пістолю й один автомат, який, проте, вони не використали.

Троє біженців на пресовій конференції розповіли про передісторію своєї втечі. Автомобіль автомеханіка побудовано з старого брітанського тягача на ланцюгах, що його 1945 року англійці прислали до Чехо-Словаччини використовувати як трактора. Автомеханік мусів поставити новий мотор — американський дизель, і обкласти це авто панцерною плитою, що він її знайшов на смітнику, товщина якої досягала 12мм. Втечу заплянувано понад 3 роки тому. Дружина американця говорить, що вона, довідавшись, що автомеханік часто відвідує чеський кордон, довірилася йому. 1945 року вона познайомилася з американцем, що перебував у Чехо-Словаччині. Коли 1949 року він знову приїхав, щоб одружитися з нею, влада наказала йому залишити країну, а їй облишити наміри про одруження. З того часу вона почала шукати шляху для втечі.

Біженці розповідають, що перші чеські військові стійки, що вони їх зустріли на своєму шляху, привітали авто по-військовому, друга стійка навіть показала „правильну" дорогу. Їхнє авто було обквітчане зеленим гиллям, так що створювало враження військового авта на маневрах. 50 км. від Пільзену до кордону вони проїхали за годину. Крім вісьмох осіб в авті було також багато речей. Баварська поліція повідомила, що в жовтні минулого року подібна спроба втечі зазнала невдачі, бо мотор того авта виявився надто слабким і не зміг подолати прикордонну загорожу.

(„У. Вісті").

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Із совєтського побуту

ПІД ПЕРШИЙ СОРТ

Якось мій сусід вирішив не їхати у вихідний день на пляж, а походити по мебльових магазинах Києва.

Діло у нього йшло, бачите, до переселення в нову квартиру на Хрещатику. А хіба можна на таку красиву вулицю, в такі прекрасні будинки та такі просторі квартири везти обдерту шафу або якесь там ще дідівське ліжко?

Пішов сусід...

Чекаємо годину, дві. Немає. Здається, ось-ось мав би прийти — машиною приїхати. Сім'я сусідова і двері підготувала, щоб розчинити їх навстіж, коли доведеться вносити в кімнату дзеркальну шафу, відполірований буфет чи іншу яку мебльову красу.

Та де там! Вже й терпець уривається, а нашого покупця нема та й нема.

Лише опівдні, ми, нарешті, побачили сусіда. Він поволі підіймався по східцях, спираючись на поруччя. Вигляд у нього був такий, наче він змолотив копу жита.

— Чого так забарився? — питаємо співчутливо.

— Підожди, дай віддихатися, — відказав сусід, насилу зводячи дух. Він поволеньки почвалав до себе в кімнату і безсило опустився на ліжко.

Видно було, що йому нездужається. Тому всі притихли, чекаючи, поки покупець меблів заговорить першим.

— І навіщо було гасати по всьому місту, почав сам собі дорікати сусід. — З Печерська на Поділ, з Подолу на Васса-рабку, а потім по Червоноармійській аж до Володимирського базару... Досить було оглянути перший-ліпший магазин, щоб стало ясно: меблі продаються лише двох сортів.

— Яких? — хором запитали усі.

— Або дуже поганого або дуже гарного...

Таке своєрідне визначення сортності здивувало присутніх. Прочитавши це на наших обличчях, сусід поспішив розтлумачити:

— Розумієте, заходжу в магазин, що в Критому ринку, і скоріше до меблів. Їх там виставлено густо, а людей в магазині пусто. Хто не зайде, сюди-туди гляне — і швидше назад. Видно, нерви бережуть. А я не второпав, давай приглядатись до тієї дерев'яної продукції...

Сусід помітно пожвавішав, очі в нього заіскрились, а на устах з'явилась зла усмішка, що віщувала довгу, пересипану полином розповідь.

— Отож, — вів далі сусід, — підходжу до буфета. Такий собі невеличкий, білявий, під бук, де-не-де лак обліз, але то дрібниця — з Житомира ж його везли. Почав я було вже приціюватись, коли якийсь покупець шепоче мені на вухо:

— Не беріть. Тільки трохи відсиріє — уся ця наклеєна букова фанера набубнявіє і почне клаптями відпадати...

А й справді, думаю, таке може бути. Чи не краще купити ось той, що стоїть поряд? На цей раз буфет був не житомирської, а київської фабрики ім. Боженка. Тільки чи буфет це? На етикетці написано, що так, і ціну відповідно визначено, але своєю конструкцією він більше нагадував ящик для патефонних пластинок або шафу для слюсарних чи там столярних інструментів. Так що не зразу і змірку́єш, де його поставити: чи десь у світлиці, чи, може, у темному закутку в коморі — далі від людських очей.

Взагалі скажу вам, продукція фабрики ім. Боженка часто буває загадковою: то вабить, аж сміється, а то, буває, таке на фабриці зліплять, що ні в тин, ні в ворота.

Поцікавився я й шафами. Цього товару є вдосталь.

На першому плані красуються вироби Прилуцької мебльової фабрики. Ще здалека чути, коли хто оглядає її продукцію. Досить взятися за дверці тієї шафи, як навкруги чується такий скрип, наче по магазину хтось їде давно не мазаним возом.

Вражає також оздоблення шаф. Зовні вони мають вигляд... мореної фанери, яку, мабуть, морили і в воді, і в ропі, і в дьогті, — скрізь потрохо, — така бо вона ряба та покручена.

Ходять покупці по магазину й дивуються:

— І навіщо було везти таке добро аж з Прилук? Адже ж і тут у Києві, артіль ім. Чкалова не кращі меблі випускає...

Справді, вироби цієї артілі можна зустріти в кожному мебльовому магазині. Виробляє вона меблі у великій кількості і швидко. Але купують їх рідко.

Мій сусід все більше розпалювався. Видно було, що недарма він провів стільки часу по магазинах.

— Найбільше вражають покупців кухонні столи виробництва артілі ім. Чкалова. Вони пофарбовані в такий колір, що в них не те, що продукти ховати не схочеш, а й глянути неприємно. І де вони в артілі рецепт такої жовто-буро-гнилої фарби роздобули?

Отак, оглядаючи весь магазин, натрапив я на продукцію Львівської фабрики гнутих меблів. От де вже гнуть! І не розігнеш, і не перегнеш. Так оті стільці вигнуті, що на них людині нормальної комплекції не вмоститися. А для дитячого садка вони надто високі...

За тих обставин, скажу я вам, можна тільки диву дивуватися з тієї винахідливості, яку щодня виявляють продавці мебльових магазинів. Адже справжня, як кажуть, давінка торгівля триває в магазині лише годину-дві. Привезуть нову партію меблів — все красиве й путнє розбирається нарозхват. У такі години зайдеш в магазин — і на душі приємно стає: людей повно, продавці веселі, чеки виписують, гроші лічать, а на всіх щойно привезених хороших меблях скрізь написи крейдою „продано".

Та ось минає та жвава година, всі помічені крейдою вироби розвезені — і магазин порожніє. Залишаються самі „старожили" — меблі, які, видно, прописані в магазині на постійне місце проживання...

Ну, що з ними робити бідолашним продавцям? Вони вже викручуються і сяк, і так, прихвалюють і навіть лаком підмазують всю оту непотріб, аби тільки як-небудь збути її. Справді, нелегка це праця.

Працівники магазина і вітрини оформили оригінально, по-новому. В широченних вікнах красуються шафи, буфети, тільки виставлені вони на вулицю не фасадною стороною, а тильною, де крім марки фабрики, сортності та неструганих дощок, більше нічого цікавого немає.

— Нащо ви так робите? — допитуються покупці.

— Бачите, — розповідають торговельники, — якби ми виставили на вулицю товар лицем, то покупці перестали б і в магазин заходити. А так глянуть, що на шафі, приміром, написано „Роменська мебльова фабрика, 1-ий сорт" і заходять подивитись, що то за сорт.

Бачив і я той роменський сорт. Він захований аж у кутку магазина. Стоять там шафи роменського виробництва не рік і не два. Вже кілька разів їх переоцінювали, а тепер найняли київських столярів і тут же, в магазині, потроху причепурюють їх. Ну, як такі меблі у вітрину людям на сміх виставляти?

Сусід хвилину подумав, а потім таку пропозицію вніс:

— Треба було б подати міністрові такий проєкт, щоб він, скажімо, раз на місяць викликав у Київ директорів усіх отих фабрик і ставив у магазинах за прилавок продавати свою продукцію. Хай би торгували і заразом слухали, дослухалися, під який сорт величають їх покупці...

Дм. Рубан

(Радянська Україна, 15-го серпня 1953)

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

ВСЯЧИНА

ДАЛИ ІНДІЯНАМ ШМАТОК ЇХНЬОЇ ЗЕМЛІ

Стейт Вермонт віддав кадійським індіянам племени Іроквойс шматок землі, що колись належав до цього племени. Зроблено це на знак приязні з цими індіянами. Цей шматок землі лежить над річкою Секстон і він 180 стіп завширки. Ватажок цього племени Керінґ Вуд, коли брав у посідання цю смужку землі, промовив такі слова: — Здається мені, що приходжу додому. Дивні почування народжуються в мені.

МОЛОЧАРНЯ ЗАРОБИЛА ЗА ПІВ РОКУ $15,253

Директор Крайової Молочарні Е. Е. Стюарт повідомив, що ця спілка молочарських продуктів заробила в першому півріччі цього року 15,253,833 доляри. В минулому році заробіток цієї спілки в цьому самому періоді виносив тільки 14,671,741 доляр. Це вже чистий заробіток після заплачення податків, бо весь дохід становив 41,929,833 доляри.

НОРГЕМПТОН — В РОКОВИНИ БРОДІВ

Заходами відділу СУБ в Норгемптоні вшановано світлу пам'ять вояків Української Дивізії „Галичина", поляглих в боях під Бродами.

19 липня в кат. церкві о. Матичак відслужив панахиду за спокій душ поляглих вояків, а 26 липня в залі кат. клюбу відбулася жалібна академія, на яку прибуло біля 40 осіб.

Академію відкрив п. Величко, який між іншим сказав: „...Броди — це не лише річниця смутку й жалоби. Це в куди більшому ступені дата української мужности, горда дата нашої генерації...", та попрохав вшанувати пам'ять поляглих вояків — мовчанкою.

В дальшу програму сходин ввійшли слідуючі точки: реферат — „Дивізія Галичина", який читав п. Микулишин та реферат „В дев'яту річницю" читав п. А. З-а. З деклямаціями виступали пп. Г. Дронь та С. Гутник.

Жалібні сходини закінчено відспіванням національного гимну.

І так, хоча я с українкою і з українським прізвищем, я ніколи не бачила краю мого батька та матері, а вони не бачили його повер 30 літ. Я з однією із 350 тисяч українців, що стали збігцями по другій світовій війні та які не можуть повернути на Україну.

Очевидно ми всі хотіли б повернути домів, якщо б це було можливе — в міжчасі живемо тут та дуже цінимо ту свободу, яку користуємось, та доброзичливість до нас англійського народу в цілому вільному світі".

ГОСТІ В СОЮЗІВЦІ

(що приїхали від 15 серпня)

Д-р Е. Гарасим з родиною, Філаделфія; Анна - Марія Герман, Катерина Герман, Марієта Гачіофано, Ричард Ропке, Еленор Швець, Мейвуд, Н. Дж; Віра Турчин, Йонкерс, Н. Й. - Надя Стецюк, Н. Йорк; Аті Васильків, Бедфорд Віледж, Н. Й.; д-р Михайло Семчишин, Сиракюз, Н. Й. д-р Михайло Логаза з дружиною, Сиракюз, Н. Й.; д-р Мирослав Сіменович з дружиною, Шікаго; д-р Роман Дзядів, Микола Дзядів, Джерзі Сіті; Вячеслав Цетенко, Джерзі Сіті; Степан Максимяк, Джерзі Сіті, В. Оконь, Лонг Айленд, Володимир Хамула з дружиною, Ню Йорк; Р. Манько, Форестгіл; Петро Карпів, Олбані, Н. Й.; П. Міссірік, Джерзі Сіті; Анна Глґва, Бруклин; П. Маляк, Бруклин; д-р Роман Осінчук з дружиною, Ню Йорк; Федір Дутко, Ню Йорк; В. Попович, Рочестер; Володимир Стасюк, Ню Йорк; Валентина Переясладець, Ню Йорк; Наталія Арнольд, Джерзі Сіті, І. Е. Кірчан з родиною, Джерзі Сіті, П. Мелень, Джерзі Сіті; Павло Прихідбінський з дочкою, Филаделфія; Іван Вазер з дружиною Оленою з Констанкевичів, Богдан Джаба, Ню Йорк; Михайло Швейко з родиною, Ню Йорк; Павло Мединський, Повтукет, Р. Ай.; інж. Микола Яримович, Бронкс, Н. Ю.

ВИЯВЛЕНО БРЕХНЮ В ЛИСТАХ, ЩО ЇХ ВИГОТОВИЛИ КОМУНІСТИ В КОРЕЇ

Вашингтон. — Стверджено, що найменше одинадцять полонених американців, які в списках, виготовлених комуністами, фігурують як втікачі з полону, в дійсності померли в таборах полонених. Стверджено це безсумнівно на підставі зізнань полонених, які повернулися додому, і на підставі інших інформацій. Одночасно представникам армії вдалося ствердити, що 133 полонених з числа 1,022, про яких згадують списки червоних, дійсно померли в полоні.

НОВИЙ РЕЛІГІЙНИЙ ЧАСОПИС В БРАЗИЛІЇ

Вийшло перше число „Листка", органу Генерального Церковного Управління УАПЦ в Бразилії. З нього довідуємось, що в 1953 році має відбутися II Церковний З'їзд православних українців у Бразилії. Адміністратором УАПЦеркви в Бразилії є о. митроф. протоєрей Ф. Кульчицький, перед тим професор духовної семінарії в Крем'янці на Волині та теологічного відділу Колеґії Св. Андрея у Вінніпеґу, Канада.

ЗУАДКОМІТЕТ ПОЧИНАЄ НОВУ ПЕРЕСЕЛЕНЧУ АКЦІЮ

Слідуючі родини з Трієсту прохають американських українців помогти їм переселитися до ЗДА на основі нового іміграційного закону з 1953 р. Потрібно до цього забезпечення праці і мешкання або т. зв. ашуранцу:

(Продовження)

ЛИСТА Ч. 3.

Беднаж Йосиф, Стефанія, Франьо, Антонія, Марія, Венчеслав, Йосиф, Андрій, Отилія, Олена;

Магаметс Микола, Ольга, Марія;

Мейш Атанас, Юстина, Анастазія, Марія, Петро;

Мейш Михайло, Анна, Стефан;

Моравський Евген, Агрипина, Стефанія, Петро, Касіяна, Дмитро;

Петрас Юрій;

Підгайний Михайло, Марія, Стефан, Анна;

Підгайний Богдан, Софія;

Процак Михайло, Анна, Евген, Стефанія, Катерина;

Рожек Петро, Катерина, Марія;

Рожек Стефан, Софія, Марія;

Рожек Василь, Марія, Катка, Йосиф, Павло;

Саксон Юрій, Юліяна, Марія, Драголюб;

Сенів Петро, Катерина;

Сенів Анна, Владислав, Василь, Павло, Дмитро;

Сухецький Антін, Анастазія, Софія;

Свінціцький Петро;

Зученко Теодор;

Вайцер Павло, Анна;

Веприк Антін, Анна, Стефан, Іван, Франко.

ЛИСТА Ч. 4.

Баран Адам, Анна, Іван, Наталія;

Баскін Анастазія, Славко;

Бец Йосиф, Ерціберт, Анна, Франко;

Береганич Марія, Марта;

Береза Стефан, Петронеля, Ярослав;

Червінська Агафія;

Чегрінець Яків, Александра, Татіяна, Данило, Мілян, Анна, Іван;

Демянчук Евстахій, Марія, Франка, Мирослав, Петро, Михайло;

Калинюк Славко;

Деревянків Филип;

Гаврилюк Іван, Розалія, Анкіта, Михайло, Владо;

Іванич Михайло;

Явний Петро, Анна, Василь, Володимир, Іван, Дмитро, Петро, Павло, Ярослав.

Червінський Мірко;

Щоб запевнити приїзд цим родинам, треба, щоби американський громадянин підписав заяву, що він має працю і мешкання для нових імігрантів та займеться їх приміщенням у ЗДА.

Всі інші заходи зробить ЗУАДК.

Зголошення і запити просимо слати до головного офісу ЗУАДК.

United Ukrainian American Relief Committee, Inc.
P.O. Box 1661, Phila. 5, Pa.
Злучений Український Американський Допомоговий Комітет.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ВІЛКС БЕРІ, ПА. — Бр. св. І. Хрестителя, відд. 223 повідомляє членів, що збори відбудуться в неділю, 6. вересня в парафіяльній залі зараз по Службі Божій. Просимо членів прийти і вирівняти свої довги. — Уряд.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во св. І. Хрестителя відд. 76 запрошує всіх членів прийти на Службу Божу в понеділок, 7. вересня о год. 9. рано. Зараз після Сл. Божої буде спільна знимка, що буде поміщена в Ювілейнім Альманаху з нагоди 60-ліття УНС. Просимо всіх членів бути присутними на Службі Божій та до знимки.—С. Мрилод, предс.; В. Шеремета, кас.; В. Салабун, секр.

ТАРЗАН, ч. 3142. Розгром.

Нагло сміх і хвальба перемінилися в крик здивованої несподіванки, коли хмари стріл безпощадно летіли в ряди леопардолюдей.

Зовсім несподівано заскочені, леопардолюди зле билися і густо падали під дощем стріл. Коли ютенґи скочили на них, їхня деморалізація була довершена.